

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію ОДЕРОВА Артура Михайловича за темою
«Обґрунтування тесту фізичної підготовленості військовослужбовців»,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання та спорту, за спеціальністю
24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Одним з основних напрямків реформування Збройних сил України на період до 2020 року поряд з технічним переозброєнням та реорганізацією управлінської структури є професіоналізація, яка включає як перехід збройних сил до комплектування особовим складом на добровільних засадах, так і суттєве підвищення значимості бойової підготовки усіх категорій військовослужбовців.

Прогресивні зміни форм бойового застосування збройних сил та способу їх комплектування зумовлюють перебудову всієї системи фізичної підготовки, зокрема системи контролю та перевірки, а саме: зміну нормативної бази; застосування сучасних технологій перевірки й оцінки стану фізичної підготовленості військовослужбовців; відповідність вправ, які рекомендуються для перевірки, вимогам військово-професійної діяльності врахування досвіду розвинутих країн щодо перевірки фізичної підготовленості військовослужбовців.

На сьогодні результати військовослужбовців, оцінених за чинними нормативами з фізичної підготовки не дозволяють з впевненістю стверджувати про бойову готовність військовослужбовців. Зміст перевірочних комплексів, які представлені в керівних документах в основному спрямовані на оцінювання загальної фізичної підготовки, на відміну від змісту тестів, які застосовуються в провідних іноземних державах.

Отже, актуальним питанням залишається розробка тесту фізичної підготовленості військовослужбовців, який би дозволив характеризувати не лише фізичну підготовленість військовослужбовців, а й бойову підготовленість військовослужбовців до виконання завдань за призначенням під впливом екстремальних чинників військово-професійної діяльності.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукової і науково-технічної діяльності Управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ (сил) Збройних сил України на 2011-2015 р.р. за темою НДР «Модель фізичної підготовки у Збройних силах України зразка 2017 року та перспективи її розвитку», шифр – «ПЕРСПЕКТИВА-ФП» (номер державної реєстрації 0101U001568) та відповідно

до плану наукової і науково-технічної діяльності Командування Сухопутних військ Збройних сил України на 2011-2015 рр. за темою НДР: «Обґрунтування критеріїв і показників визначення психофізіологічних можливостей військовослужбовців щодо ведення бойових дій», шифр: «МОЖЛИВІСТЬ», (номер державної реєстрації 0101U001769).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз матеріалів дисертації з позиції їх обґрунтованості засвідчує логічний зв'язок назви наукового дослідження з визначеними метою і завданнями, обраною організацією та використаними методами. Об'єкт і предмет дослідження відповідають темі дисертаційної роботи. Використані методи адекватні поставленим завданням, а застосування у комплексі з педагогічними також психодіагностичних і соціологічних методів підвищило цінність одержаних емпіричних даних.

Досягнення мети дослідження забезпечено поетапним вирішенням семи завдань. Така організація сприяла одержанню необхідних теоретико-емпіричних даних, а коректне застосування методів математичної статистики — підвищенню надійності та об'єктивності висновків щодо кожного завдання.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі змісту, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Дисертацію виконано на 211 сторінках (із них 162 сторінки основного тексту), ілюстровано 22 таблицями та 28 рисунками. Список використаних джерел містить 232 найменування, з них 209 кирилицею та 23 латиною.

Вступ дисертації містить усі необхідні компоненти. Чітко визначено мету дослідження; коректно сформульовано об'єкт та предмет; завдання охоплюють вичерпний перелік кроків, необхідних для досягнення поставленої мети; висвітлено наукову новизну дослідження. Крім того у вступі визначено практичне значення одержаних результатів, вказано, де і як було впроваджено, апробовано та опубліковано основні теоретичні й практичні положення дисертаційного дослідження.

У першому розділі автором проведено теоретичні дослідження, які надали змогу вивчити особливості військово-професійної діяльності, з'ясувати зміст перевірки та оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних сил України та збройних силах іноземних держав, готовність їх до виконання професійної діяльності відповідно до займаних посад.

Обсяг 1 розділу не перевищує визначену норму, оскільки становить 19,8 % від загального обсягу основного тексту дисертації.

У другому розділі дисертант описує використані методи, етапи розв'язання завдань та досліджуваний контингент. Дослідження за темою дисертаційної роботи проводилися на навчально-спортивній базі Національної академії

сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного з 2012 по 2016 рік у п'ять етапів. Формувальний педагогічний експеримент проводився протягом 2015-2016 років. У дослідженні взяли участь військовослужбовці трьох категорій: офіцери Збройних сил України (чоловіки) першої вікової групи (КГ₁, n=42), курсанти вищого військового навчального закладу 3 курсу навчання (КГ₂, n=48) та військовослужбовці військової служби за контрактом, віком до 25 років (КГ₃, n=46). Оцінювання рівня фізичної підготовленості проводилось за вправами згідно НФП та авторським тестом «придатності».

В третьому розділі наведено дані, які отримано в результаті ряду досліджень, а саме: визначення рівня загальної, спеціальної та прикладної фізичної підготовленості військовослужбовців; аналізі фізичної підготовленості кандидатів до вступу у вищий військовий навчальний заклад; аналіз керівних документів щодо проведення перевірки та оцінювання військовослужбовців з фізичної підготовки; дослідження змісту тестів перевірки та оцінки фізичної підготовленості військовослужбовців різних іноземних держав; визначенні взаємозв'язку фізичної підготовленості та професійної підготовки військовослужбовців; дослідження суб'єктивної думки учасників бойових дій щодо важливості фізичної підготовленості.

Результати дослідження довели, що існуюча система оцінки загальної фізичної підготовленості військовослужбовців стимулює розвиток лише на I-III курсі навчання у зв'язку із використанням більшості вправ загальної фізичної підготовки. На IV та V курсах навчання тенденція погіршення розвитку фізичних якостей спостерігається за рахунок того, що нормативна база з фізичної підготовки не стимулює до занять фізичною підготовкою.

У четвертому розділі автором обгрунтовано та експериментально перевірено розроблений тест фізичної підготовленості військовослужбовців. При обгрунтуванні тесту фізичної підготовленості (тест «придатності») та готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням автор враховував залежність результатів тактичної, інженерної, вогневої підготовленості військовослужбовців від рівня їх фізичної підготовленості, динаміки рухової активності, характеру фізичних навантажень, спрямованості і варіативності керувань фізичних навантажень під час виконання професійних завдань. Авторський тест «придатності» розрахований на військовослужбовців, які вже пройшли цикл первинної військово-професійної підготовки, сформувавши загальну фізичну підготовленість та проходять заняття з фізичної підготовки на бойовій техніці та у польових умовах, а під час фізичної підготовки формують військово-професійні, спеціальні якості та навички за допомогою авторського тесту «придатності».

Порівняльний аналіз оціночних показників фізичної підготовленості контрольних груп за середніми арифметичними показниками та у відсотковому відношенні за авторським тестом «придатності» та вправами згідно Настанови з фізичної підготовки в Збройних силах України засвідчив відсутність достовірної різниці між даними показниками. Дані результати аналізу дають підстави стверджувати, що авторський тест «придатності» не знижує та не завищує оціночні показники при визначенні рівня розвитку фізичних якостей військовослужбовців.

Дослідження оціночних показників трьох груп за середніми показниками та у відсотковому відношенні з виконання нормативів професійної підготовки показав, що значна кількість військовослужбовців даних груп оцінені на «відмінно» та «добре». Але, також, встановлено, що на «задовільно» та «незадовільно» оцінені більше 35 % військовослужбовців трьох контрольних груп. Дане дослідження показало, що велика кількість військовослужбовців не може виконувати військово-професійні завдання на високому рівні, що в цілому знижує бойову ефективність підрозділу при виконанні завдань за призначенням.

Проведений кореляційний аналіз дозволяє стверджувати, що авторський тест «придатності» є більш ефективними в порівнянні з перевірочними вправами Настанови з фізичної підготовки в Збройних силах України. Авторський тест надає змогу більш точно визначати в пунктах постійної дислокації (не залучаючи до польових виходів) військовослужбовців різних категорій, які за своїм рівнем фізичної та військово-професійної підготовленості здатні ефективно виконати бойові завдання відповідно до займаних посад.

В н'ятому розділі проведено узагальнення результатів дослідження та представлено три групи наукових результатів.

Висновки роботи сформульовано чітко та лаконічно, у повній мірі відповідають поставленій меті та завданням дослідження та представляють досягнення дисертанта.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Найбільш суттєвими результатами, що визначають наукову новизну роботи, є те, що дисертант науково обґрунтував і експериментально підтвердив ефективність тесту фізичної підготовленості (придатності) військовослужбовців Збройних сил України, який відрізняється від діючих тим, що критерії окремих нормативів базуються на тісному взаємозв'язку з рівнями професійної підготовленості військовослужбовців при застосуванні диференційованого підходу до оцінювання рівня фізичної підготовленості відповідно до етапів військово-професійної підготовки.

Практична значимість результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні у практику роботи Збройних сил України авторського тесту

фізичної підготовленості військовослужбовців; оцінці рівня фізичної придатності та фізичної готовності військовослужбовців служби за призовом та за контрактом на різних етапах їх професійного становлення; оцінці ефективності фізичної підготовки; формуванні змісту фізичної підготовки для військовослужбовців з різним рівнем фізичної підготовленості.

Результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес Гвардійського ордена Червоної Зірки факультету військової підготовки імені Верховної Ради України Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» та Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, у практику навчальних центрів Сухопутних військ Збройних сил України.

Повнота викладення результатів роботи в опублікованих працях і авторефераті. Основні положення дисертаційного дослідження відображено в 17 наукових та навчально-методичних публікаціях, серед яких 7 наукових статей у фахових виданнях України (2 виконано одноосібно), 2 публікації у інших виданнях та 8 тез доповідей. Зміст автореферату та опублікованих праць повною мірою розкриває та відображає основні положення дисертації.

Зауваження до змісту дисертації та автореферату.

Разом із тим до дисертаційної роботи можна висунути низку зауважень:

1. В науковій новизні одержаних результатів здобувачем вказується, що під час дисертаційного дослідження вперше «застосовано диференційований підхід до оцінювання рівня фізичної підготовленості відносно до етапів військово-професійної підготовки», але в Настановах з фізичної підготовки у ЗС України використовувався диференційний підхід до оцінювання фізичної підготовленості в залежності від віку, категорії та с троку служби військовослужбовців. Виникає питання «що нового запропонував здобувач»?

2. Не цілком зрозуміло для чого проводилось дослідження тестів студентської молоді (ст. 30 роботи), якщо авторський тест «придатності» розрахований на військовослужбовців, які вже пройшли цикл первинної військово-професійної підготовки, сформували загальну фізичну підготовленість та проходять заняття з фізичної підготовки на бойовій техніці та у польових умовах, а під час фізичної підготовки формують військово-професійні, спеціальні якості та навички.

3. Під час проведення апробації авторського тесту здобувачем запропоновано три контрольні групи військовослужбовців: курсанти, військовослужбовці військової служби за контрактом та офіцери I вікової групи. Потребує роз'яснення, чому не проводилося дослідження для військовослужбовців строкової військової служби, офіцерів старших вікових груп, військовослужбовців-жінок та як буде враховано даний факт під час

впровадження тесту «придатності» у практику перевірки та оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців.

4. Здобувач пропонує застосовувати авторський тест контролем фізичної підготовленості військовослужбовців для всіх видів та родів ЗС України. Виникає питання сумнів у запровадженні даного тесту для фахівців Повітряних Сил (льотчики), технічних спеціальностей та штабів. На мою думку, даний тест потрібно пропонувати лише для військовослужбовців Сухопутних військ Збройних Сил України.

5. Пункт 8 висновків до дисертаційної роботи не має змістовного поповнення щодо результатів дослідження та констатації результатів виконання завдань наукової роботи. На мою думку, даний висновок треба було залишити останнім абзацем пункту 7 висновків.

6. Потребус роз'яснення відсутність сумісних наукових робіт здобувача та наукового керівника за темою дисертаційного дослідження.

7. В дисертаційній роботі було виявлено незначну кількість орфографічних, пунктуаційних, стилістичних, а також технічних помилок.

Наведені зауваження і дискусійні питання не мають принципового характеру, оскільки не впливають на одержані результати та висновки, а отже не знижують рівень проведених досліджень та загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження Одерова Артура Михайловича на тему «Обґрунтування тесту фізичної підготовленості військовослужбовців», відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і приєвчення вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор заслуговує на приєвчення наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент,

старший викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту

Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор

В. М. РОМАНЧУК

Підпис Романчука В. М. засвідчує
Почальник відділу особового складу та строювого
підполковник

О. В. КОВАЛЬЧУК

